
BILD: MAGNIFIC.COM

Budget 2027
Region Sörmland

Miljöpartiets förslag till budget för 2027 med plan för 2028-2029

miljöpartiet de gröna
SÖRMLAND

Innehåll

Inledning 3
Ekonomisk hållbarhet med mer samarbete 3
Resultatbudget 4
Balansbudget 5
Satsningar och besparingar 6
Hälso- och sjukvård 7
Kollektivtrafik 11
Skola och utbildning 12
Regional utveckling 13
Kultur och demokrati 16
Krisberedskap och civilt försvar 17
Budgetramar Nämnderna 18

Inledning

Region Sörmland har ett bekymmersamt ekonomiskt läge liksom många regioner i Sverige och det är ett gemensamt ansvar för både stat och regioner att se till att det finns ekonomi för den verksamhet som ska bedrivas. Med en befolkning som i Sörmland är bland de äldsta i landet ökar vårdbehoven och därmed kostnaderna. De generella statsbidragen har inte utvecklats i samma takt som vårdbehovet och de är inte heller indexuppräknade vilket Miljöpartiet anser är en klar brist. När mer och mer uppgifter tillförs regionerna, till exempel det nya förslaget till vårdgaranti, som egentligen är bra, så måste resurser tillföras från staten. Men i väntan på att så sker är det rimligt att höja skatten.

Målen för verksamheterna behöver styra mot att vi når en god och nära vård, erbjuder bra kollektivtrafik, attraktiva skolor och kulturverksamhet, är en attraktiv arbetsplats och samarbetar mer i länet för att möta de utmaningar Sörmland har.
De satsningar som görs i regionala utvecklingsplaner och program behöver bättre bidra till att stärka folkhälsa och klimatomställning.

Miljöpartiet har i vårt budgetalternativ flera satsningar och uppdrag som stärker folkhälsan i Sörmland och möter utmaningen med en alltmer åldrande befolkning.

Ekonomisk hållbarhet med mer samarbete

God ekonomisk hushållning handlar inte bara om att få svarta siffror i balansräkningen. Det måste också ses i ljuset av hur kvaliteten i verksamheterna utvecklas. Det är inte rimligt att tro att sjukvården ska kunna spara 630 miljoner utan drastiska förändringar i vårdutbudet. Därför anser Miljöpartiet att det är orealistiskt att lägga ut ett generellt sparkrav på 2% på hälso- och sjukvården såsom den styrande majoriteten har gjort. Miljöpartiet lägger inget effektiviseringskrav 2027 men i plan för 2028 och 2029 läggs det in 1%, vilket är mer möjligt att nå.

För att uppnå en hållbar ekonomi behöver skatten höjas så att Sörmland kan tillhandahålla en god vård, bra kollektivtrafik, attraktiva skolor och kulturverksamhet, men även vara en attraktiv arbetsplats. När vi ännu inte har någon regering eller budget från staten vet vi inte hur statsbidragen kommer att utvecklas. Därför kan vi inte redan nu avisera en skattesänkning 2029.

Region Sörmlands verksamhet behöver bli mer hållbar både ekonomiskt, socialt och miljömässigt. För att kunna nå det behövs resurser. Samtidigt behöver vården utvecklas genom mer samarbete och samverkan för att förebygga ohälsa. Det är betydligt mer kostsamt att behandla ohälsa och sjukdom än att förebygga. Därför vill Miljöpartiet de Gröna se ökat samarbete med kommunerna och särskilt för barn med neuropsykiatriska frågeställningar och äldre.

Vi vill utreda förutsättningarna att starta äldrecentrum i samarbete med kommunerna, med familjecentralerna som förebild *(se avsnitt Hälso- och sjukvård)*.

Regionstyrelsens pott för oförutsedda kostnader sänks från 33 till 10 miljoner. Politikerarvoden sänks så att de ligger kvar på 100% av referensarvodet i enlighet med det Miljöpartiet föreslog på Regionfullmäktige i oktober. Det innebär ändå en automatisk uppräkning eftersom riksdagsledamotsarvodet som beslutas av en fristående arvodesnämnd tar hänsyn till den allmänna löneutvecklingen på arbetsmarknaden.

GRAFIK: MAGNIFIC.COM

Resultatbudget

mnkr	Bokslut 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Verksamhetens intäkter	3 846	3 920	3 700	3 800	3 900
Verksamhetens kostnader	-15 242	-15 548	-15 775	-16 208	-16 664
Avskrivningar	-640	-813	-770	-784	-790
Verksamhetens nettokostnader	**-12 036**	**-12 441**	**-12 845**	**-13 192**	**-13 554**
Skatteintäkter	8 228	8 562	9 468	9 814	10 157
Inkomst- o kostnadsutjämning	2 466	2 553	2 559	2 596	2 635
Generella statsbidrag	1 301	1 228	1 189	1 212	1 237
Summa skatt o statsbidrag	**11 995**	**12 343**	**13 216**	**13 622**	**14 029**
Verksamhetens resultat	**-41**	**-98**	**371**	**430**	**475**
Finansiella intäkter	282	405	417	428	440
Finansiella kostnader	-386	-204	-222	-221	-199
Värdeökning pensionsskuld	-217	-103	-105	-202	-280
Finansnetto	**-321**	**98**	**89**	**5**	**-40**
Årets resultat	**-362**	**0**	**460**	**435**	**435**
Balanskravsresultat	**-362**	**0**	**910**	**995**	**910**

Balansbudget

mnkr	Bokslut 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	0	0	5	5	5
Materiella anläggningstillgångar	9 679	9 987	9 337	9 015	8 649
Finansiella anläggningstillgångar	162	133	161	161	161
Summa anläggningstillgångar	**9 841**	**10 120**	**9 503**	**9 181**	**8 815**
Bidrag till statlig infrastruktur	171	157	143	128	114
Summa bidrag till statlig infrastruktur	**171**	**157**	**143**	**128**	**114**
Omsättningstillgångar					
Förråd	67	68	110	110	110
Kortfristiga fordringar	1 464	1 091	750	800	850
Kortfristiga placeringar	7 315	7 601	7 784	8 012	8 252
Kassa och bank	192	100	100	100	100
Summa omsättningstillgångar	**9 038**	**8 860**	**8 744**	**9 022**	**9 312**
SUMMA TILLGÅNGAR	**19 050**	**19 137**	**18 390**	**18 331**	**18 241**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	-362	0	910	995	910
Övrigt eget kapital	3 084	2 582	2 602	3 052	3 612
Summa eget kapital	**2 722**	**2 582**	**3 512**	**4 047**	**4 522**
Avsättningar					
Avsatt till pensioner	6 150	6 180	6 271	6 417	6 657
Andra avsättningar	8	8	7	7	7
Summa avsättningar	**6 158**	**6 188**	**6 278**	**6 424**	**6 664**
Skulder					
Långfristiga skulder	6 341	7 317	5 706	4 918	4 320
Kortfristiga skulder	3 829	3 050	3 344	3 502	3 210
Summa skulder	**10 170**	**10 367**	**9 050**	**8 420**	**7 530**
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	**19 050**	**19 137**	**18 840**	**18 891**	**18 716**
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Pensionsförpliktelser	3 420	3 222	3 077	2 920	2 789
Borgensåtaganden	1 626	2 100	1 950	2 103	2 154

Satsningar och besparingar

Satsningar & besparingar	2027	2028	2029
Gratis TBE vuxna	-5	-10	-10
Effektiviseringar 1%	0	-112	-114
Ungdomsmottagning psykisk hälsa	-4	-4	-4
Arbetstidsprojekt	-4	-4	-4
Förlossningsvård	0	-12	-12
HBTQI-kompetens	-1	-1	-1
Näckrosleden	-1	-3	-3
Politikerarvoden	1	1	1
TOTAL	**-14**	**-145**	**-147**

Hälso- och sjukvård

Vi vill stärka det som ger hälsa

Vården ska hålla hög kvalitet, fördelas efter behov och vara solidariskt finansierad.

Patientens självbestämmande, valfrihet och delaktighet är grundläggande inom hälso- och sjukvården. Den nära vården ska vara tillgänglig för boende i hela Sörmland. Tillgänglig och patientsäker vård ska även vara grunden för den vård som behövs mer sällan. Resurserna till vården behöver stärkas såväl på kort som på lång sikt. Det är möjligt att leva ett gott liv trots sjukdom eller funktionsnedsättningar; den upplevda hälsan beror på så mycket mer än fysiska besvär och välmåendet är en bild av människan i sitt sammanhang.

För Miljöpartiet de gröna är det viktigt att stärka de faktorer som ger och bibehåller hälsa. För att uppnå en god folkhälsa behövs insatser i hela samhället. Viktiga förutsättningar för en god hälsa är en trygg och framgångsrik skolgång, välfungerande sociala skyddsnät, ett jämlikt och jämställt samhälle och genomtänkt fysisk planering av städer och infrastruktur. En god hälsa kan därmed inte ses som en isolerad fråga, utan är beroende av hela samhällsbygget och därför är även den regionala planeringen viktig utifrån ett folkhälsoperspektiv.

Klimatkrisen påverkar folkhälsan redan idag

Mänskliga aktiviteter påverkar i allt högre grad jordens klimat och ekosystem. Klimatförändringarna är inte längre ett avlägset hot utan skadar redan människors hälsa på olika sätt. Extremväder som värmeböljor, översvämningar, stormar och skogsbränder som drivs av den globala uppvärmningen påverkar hälsan både direkt och indirekt även i Sörmland. Detta ökar risken för dödsfall, icke-smittsamma sjukdomar, uppkomsten och spridningen av infektionssjukdomar och psykisk ohälsa.

GRAFIK: MAGNIFIC.COM

Sommarens värmeböljor i Europa har visat detta brutalt - värme dödar, och det är de sköraste, våra äldre och barn, som drabbas hårdast. Svensk sjukvård, från akutsjukhus till äldreboenden, är inte byggda för långvarig extremhetta.

Hälso- och sjukvården är också en stor utsläppare av växthusgaser. Svensk hälso- och sjukvård står för cirka 3 miljoner ton växthusgaser per år, vilket motsvarar ungefär 21 procent av den offentliga sektorns totala konsumtionsbaserade utsläpp. Region Sörmland behöver göra en genomlysning av materialförbrukningen i sjukvården och ta fram en plan för ökad cirkularitet och minskad miljöpåverkan samtidigt som hygienkrav följs. Miljöpartiet vill tillsätta en utredning som ser över kostnaderna ur ett livscykelperspektiv för engångsmaterial. Det är både en fråga om ekonomi och resursförbrukning. Jämfört med för 20 år sedan används mycket mer engångsmaterial i vården idag. Är det ekonomiskt och resurseffektivt? Till exempel så har flera vårdavdelningar engångsförkläden av plast på varje vårdrum som slängs direkt efter att de använts, där det tidigare fanns skyddsrockar som byttes och tvättades. Även suturset (som används till att sy ihop sår) finns nu som engångsmaterial istället för att använda sax, rondskål och peang av metall som steriliseras mellan varje patient.

Att klimatanpassa vården är en av vår tids viktigaste folkhälsofrågor. Klimatförändringarna flyttar också fram gränserna för smittspridning. Mildare vintrar och längre somrar gör att fästingburna sjukdomar som TBE sprider sig allt högre upp i landet, och Sörmland är ett högriskområde med fler fall i år än förra året. Att skydda sig genom vaccination är idag en klassfråga – inte ens hälften av befolkningen är fullt vaccinerade.
Klimatutsläppen har en tydlig koppling till klass och socioekonomisk status; de med högst inkomster står för de största utsläppen, medan konsekvenserna drabbar de mest ekonomiskt utsatta.

Miljöpartiet de Gröna vill göra Sörmland till en resilient föregångsregion där ingen lämnas utanför. Det är bra att Sörmland har avgiftsfritt TBE-vaccin för barn, men fler behöver vaccineras för att minska risken att drabbas. Istället för att utöka antalet regionråd och höja politikerarvoden anser vi att pengarna ska läggas på att utöka avgiftsfria TBE-vaccinationer, *se förslag nedan*.

Klimatomställningen i Sörmland måste ske socialt och geografiskt rättvist. Vi har inte råd att vänta. Miljöpartiet vill se en hälso- och sjukvård som står stabil när omvärlden stormar – och välfärden ska med kvalitet vara lika tillgänglig för alla, oavsett

klimatförändringar och plånbokens tjocklek. Vi behöver en regional utveckling som gör det enkelt för människor att leva klimatsmart och där vi kan lita på att hälso- och sjukvården finns när vi behöver den.

Ökad samverkan för en god och nära vård

Vi vill verka för en sjukvård där de med störst behov prioriteras. Vården måste effektiviseras så att vi gör det som ger mest värde för patienterna. För att slippa hinder i överflyttningen mellan primärvård, specialistvård, skola och kommun måste samverkan förbättras.
En god hälsa är beroende av sociala faktorer som inkomst, utbildningsnivå, ensamhet och tillgång till fritidsaktiviteter. Goda livsvillkor underlättar goda levnadsvanor. Därför kan inte sjukvården ensam lösa problemen med dålig folkhälsa.

Tillgänglighet

Du måste kunna bo var du vill i länet och känna en trygghet i att inte ha för långt till vården. För att den sörmländska landsbygden ska leva är tillgänglig samhällsservice en grundförutsättning. Digitalisering har gjort vården mer tillgänglig för många. Även de som inte behärskar digitalteknik ska ha lätt att komma i kontakt med vården. Därför behöver det fortsatt vara lätt att komma i kontakt med vården per telefon. Du måste också kunna få vård med hög kvalitet om du har flera sjukdomar samtidigt, en så kallad komplex sjukdomsbild.
Alla patienter har numera laglig rätt till en fast vårdkontakt med en läkare eller annan personal på vårdcentralen. I införandet av detta bör patienter med komplex sjukdomsbild prioriteras.

Patienter i Sörmland ska inte behöva välja nätläkare när de har akuta åkommor, som inte kräver besök på sjukhusens akutmottagningar. De saknar tillgång till patientens hela sjukhistoria och har inte möjlighet att följa upp besöket. Vi vill se över möjligheterna att primärvården i Sörmland ska kunna erbjuda dessa digitala tjänster på jourtid och vi vill öka tillgängligheten till akut primärvård på obekväm tid. Och för de personer som behöver akut sjukhusvård ska det finnas dygnet runt öppna akutmottagningar på tre orter; Eskilstuna, Katrineholm och Nyköping.

Rehabkoordinatorer är en nyligen inrättad funktion på vårdcentralerna för att hjälpa långtidssjukskrivna att må bättre och kunna komma tillbaka i arbete.
Vi vill utvärdera rehabkoordinatorernas arbete och säkerställa deras kompetensutveckling.

Äldrecentrum - en hälsofrämjande mötesplats

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen ska de med störst behov av sjukvård prioriteras. Detta gäller i hög grad gruppen äldre och äldre äldre. Bland dessa finns ofta behov av insatser från hemtjänst, hemsjukvård, primärvård och ibland specialistsjukvård. För att dessa insatser ska ske effektivt och smidigt behöver de olika myndigheterna samverka bättre. Förebyggande insatser är viktiga, och därför vill vi att regelbundna förebyggande hälsosamtal till äldre fortsätter.

Miljöpartiet vill skapa äldrecentrum dit äldre kan komma och få hjälp med omvårdnad, medicinska och sociala behov. Förutom besök till läkare och distriktssköterska ska det finnas möjlighet att få hjälp med ansökan om insatser från kommunen och olika aktiviteter genom samarbete med civilsamhällets organisationer och studieförbund. Inspiration kan tas av familjecentraler som finns i länets alla kommuner.

BILD: MAGNIFIC.COM

Satsa mer på ungas psykiska hälsa

Den psykiska ohälsan bland unga är oacceptabel, vi måste bryta trenden och låta fler må bra. Då ohälsan oftast beror på sociala faktorer behöver dessa åtgärdas i tät samverkan med föräldrar och sociala myndigheter. Ungdomarna behöver stöd för att gå ur skolan rustade för vuxenlivet. Samverkan mellan skola, socialtjänst, ungdomsmottagningar, första och andra linjens psykiatri, habilitering och beroendevård behöver stärkas. Kunskapen om NPF-diagnoser behöver öka. Nämnden för Vård och samverkan ges i uppdrag att öka samverkan och ges 4 miljoner för detta uppdrag.

Väntetiden för neuropsykiatrisk utredning måste kortas. Miljöpartiet vill att vissa stödinsatser ska kunna ges utan att en diagnos först måste fastställas. Stöd måste kunna erbjudas tidigt, både till individen och till anhöriga som ofta bär ett stort ansvar. Vi vill att barn och unga som står i kö för utredning ska få tillgång till stöd innan diagnos för att få hjälp med eventuella hjälpmedel. Funktionen kan bedömas även innan en omfattande utredning. Skolan har en skyldighet att hjälpa elever att klara skolgången oberoende av diagnos.

Personalen måste få bättre arbetsvillkor - med arbetstidsförkortning

Personalen är vårdens största och viktigaste resurs. En tillräckligt stor och välutbildad personal är nödvändigt för att komma åt problem med vårdskador och vårdrelaterade infektioner. Hög personalomsättning medför tapp av kompetens och kontinuitet, vilket skett när regionen har varslat och sagt upp personal. Handledning av nyexaminerad personal kräver erfarna medarbetare. Nyrekrytering av personal kostar pengar. De som har anställning inom hälso- och sjukvården måste ges goda förutsättningar för att må bra på sin arbetsplats. Det är grundläggande både för att kunna ge bra vård och för att själv vilja arbeta kvar. Många av de anställda behöver bättre arbetsvillkor för att orka vara kvar i yrket. En god arbetsmiljö är självklart fri från diskriminering. Vi vill att regionen stärker arbetet för att förhindra diskriminering och trakasserier som vårdpersonal och vårdtagare idag kan mötas av, exempelvis på grund av deras etnicitet eller kön.

Miljöpartiet vill satsa på personalen. Enstaka punktinsatser som julbonus och höjt friskvårdsbidrag räcker inte. Arbetstidsförkortning är en sådan förändring. Därför vill vi starta arbetstidsprojekt på enheter där det råder stor brist på personal för att få fler att jobba inom vården. Med mer tid för vila mellan arbetspassen ges bättre förutsättningar för reell återhämtning och bättre ork i arbetet på sikt. Då kommer också erfarna medarbetare trivas och stanna kvar i vården samt kunna bidra till att ge en bättre introduktion till ny personal, vilket underlättar rekrytering och viljan att stanna kvar.

Region Sörmland har också för få tjänster för så kallad bastjänstgöring (BT) och specialisttjänstgöring (ST). För att säkra tillgången på läkare i regionen behöver antalet utbildningsplatser öka. Alla vårdgivare ska erbjuda utbildningstjänster till läkare och andra kategorier och säkerställa att dessa får handledning och tid för sin utbildning.

En trygg förlossningsvård

En trygg och säker graviditet, förlossning och eftervård är en viktig feministisk fråga. Individens rätt till valmöjlighet och trygghet är avgörande för en positiv upplevelse och för att minska riskerna för psykisk och fysisk ohälsa innan och efter förlossning. En miljö som är mindre sjukhuslik kan leda till lägre stressnivåer och en mer positiv förlossningsupplevelse hos den födande. Vi vet att barnmorskornas roll före och under förlossningen är viktig för att öka patientsäkerheten och skapa trygghet för den som ska föda. Modellen “Min barnmorska” innebär att ett barnmorsketeam följer den gravida under graviditeten och att någon av dem sedan är med under förlossningen. Det minskar förlossningsrädsla och komplikationer under och efter förlossningen. Vi vill att modellen på sikt införs även i Sörmland.

Den tillfälliga satsning som majoritetspartierna gjort på kvinnosjukvården med 12 miljoner vill Miljöpartiet permanenta.

BILD: MAGNIFIC.COM

Jämlikhet och jämställdhet i vården

Socioekonomiska faktorer spelar stor roll för vilken vård som erbjuds och vad någon är i behov av. Det finns indikationer på att lågutbildade tenderar att erbjudas sämre vårdalternativ än högutbildade med samma diagnoser. Det finns systematiska problem med att kvinnor och män bemöts och behandlas olika, kvinnors ohälsa är i många fall mindre beforskad än mäns. HBTQI+-personer drabbas statistiskt sett oftare av psykisk och annan ohälsa, delvis på grund av majoritetssamhällets fördomar, låga kunskapsnivå och problematiskt bemötande.

Ingen ska behöva försvara sin sexuella läggning, könsidentitet och könsuttryck - varken som patient eller som medarbetare i Region Sörmland. Både heteronormen och den binära könsnormen som finns i många verksamheter måste motverkas. Idag erbjuds medarbetare i Region Sörmland grundläggande webbutbildning om HBTQI-personers rättigheter, men vi vill öka medarbetarnas HBTQI-kompetens ytterligare genom att hela regionen HBTQI-certifieras.

Hälso- och sjukvården spelar en viktig roll för att tidigt upptäcka, bemöta och ge stöd till personer som utsatts för våld i nära relationer. Jämställdhet handlar om frihet, makt och trygghet. Ett mer jämställt samhälle ger större frihet för alla.

Erbjud gratis vaccin mot fästingburen TBE

TBE är sedan länge etablerat i Sverige och den sprider sig över landet. Orsaken är klimatförändringen med korta milda vintrar, tidiga vårar och långa fuktiga växtsäsonger. Sörmland är ett riskområde för att smittas av TBE. Sett till antal invånare är Sörmland 2026 värst drabbade i Sverige efter Uppsala och antalet fall har ökat med 153% jämfört med 2025 enligt Folkhälsomyndighetens statistik.

TBE ger restsymtom i 30–40 % av fallen. Exempel på restsymtom är nedsatt minne, koncentrationssvårigheter, trötthet, svårigheter med finmotorik, tremor (skakningar) och pareser (förlamningar, nedsatt muskelkraft). En utredning från Sahlgrenska universitetssjukhuset visar att varje sjukdomsfall i snitt kostade 745 000 kronor enligt en studie gjord av Sahlgrenska sjukhuset för några år sedan. Sannolikt var kostnaden ännu högre, för nedsatt arbetsförmåga kvarstår i vissa fall även efter fem år.

Vaccinationen är gratis för invånare upp till 19 år. Därefter kostar varje spruta 440 kr. Ett grundskydd är tre eller fyra sprutor. Därefter ska det förnyas var femte till vart tionde år beroende på ålder. Miljöpartiet de Gröna anser att TBE ska bli gratis eller kraftigt subventionerat för boende i Sörmland för att få fler att vaccinera sig.

Miljöpartiets förslag på satsningar och utredningar inom Hälso- och sjukvården:

- **Ta fram en plan för ökad cirkularitet och minskad miljöpåverkan samtidigt som hygienkrav följs. Tillsätt en utredning som ser över kostnaderna ur ett livscykelperspektiv för engångsmaterial**
- **Se över möjligheterna att primärvården i Sörmland ska kunna erbjuda dessa digitala tjänster på jourtid och vi vill öka tillgängligheten till akut primärvård på obekväm tid**
- **Utvärdera rehabkoordinatorernas arbete och säkerställa deras kompetensutveckling**
- **Skapa äldrecentrum dit äldre kan komma och få hjälp med omvårdnad, medicinska och sociala behov**
- **Satsa mer på ungas psykiska hälsa**
- **Starta arbetstidsprojekt på enheter där det råder stor brist på personal för att få fler att jobba inom vården**
- **Permanent stöd till kvinnosjukvården med 12 miljoner/år istället för majoritetens engångssatsning med samma summa**
- **Öka medarbetarnas HBTQI-kompetens ytterligare genom att hela regionen HBTQI-certifieras**
- **Erbjud gratis vaccin mot fästingburen TBE**

Kollektivtrafik

Förutsättningarna för att resa klimatsmart ser olika ut i vårt län. I städerna är det lättare att välja cykel eller buss, medan bilen ofta är nödvändig på landsbygden för att få ihop vardagen. För att hela Sörmland ska fungera måste tågen vara pålitliga, komma i tid och ha priser som folk har råd med.

Vi vill skapa ett transportsystem som fungerar för alla, oavsett var man bor eller vilka förutsättningar man har. Det handlar om klimat och miljö, men också om att skapa ett rättvist samhälle där ingen lämnas utanför när vi ställer om till en grön, mer hållbar framtid.

Miljöpartiet vill utreda hur ansvaret för kollektivtrafiken kan bli mer samlat för en bättre planering och sammanhållen verksamhet.

Den regionala tågtrafiken ska utvecklas

Satsningen på Mälartåg och den nya tågdepån i Eskilstuna har varit framgångsrik. Sörmland ligger perfekt till mellan flera stora städer, och möjligheten att pendla är avgörande för länet.

Vi ser stora möjligheter att bygga ut tågtrafiken ytterligare. TGOJ-banan mellan Eskilstuna och Oxelösund (via Flen och Nyköping) är färdigrustad runt år 2030. Inför detta vill vi utreda möjligheterna till tågtrafik som ska ha uppehåll även på mindre orter som Stigtomta, Vrena, Bettna, Mellösa och Hållsta. Det binder ihop länets två största städer på ett bra sätt.

När den nya järnvägen Ostlänken öppnar genom Sörmland 2035 kommer kapacitet att frigöras på befintliga banor, Nyköpingsbanan och Västra stambanan. Miljöpartiet vill utreda förutsättningarna för ny pendeltågstrafik på Nyköpingsbanan samt att förlänga Gnestapendeln till Katrineholm. Många orter som inte har haft persontrafik på 50 år, som Tystberga, Sjösa, Enstaberga, Jönåker, Björnlunda, Stjärnhov, Sparreholm, Sköldinge och Valla, kan åter få ut nytta av järnvägen och landsbygden kan utvecklas.

Nyköpingsbanan och Västra stambanan kan få direkttåg till Södertälje centrum på samma sätt som Gnesta har idag. Om vi menar allvar med strategin för storregional kollektivtrafik är det viktigt att en utredning genomförs så snart som möjligt om hur den frigjorda kapaciteten kan användas i samband med att Ostlänken öppnar, innan den tas i anspråk av annan tågtrafik. Det är en unik möjlighet att utveckla tågtrafiken och att på så vis sprida nyttan av Ostlänken till andra delar av regionen.

Miljöpartiets förslag på satsningar och utredningar inom Kollektivtrafik:

- Utreda hur ansvaret för kollektivtrafiken kan bli mer samlat för en bättre planering och sammanhållen verksamhet
- Utreda möjligheterna till tågtrafik på TGOJ-banan med uppehåll på mindre orter som Stigtomta, Vrena, Bettna, Mellösa och Hållsta
- Utreda förutsättningarna för ny pendeltågstrafik på Nyköpingsbanan och Västra stambanan

BILD: CEDRIC HANNEBERG

BILD: MAGNIFIC.COM

Skola och utbildning

Vi vill öka den sociala hållbarheten, bland annat genom att säkra folkhögskolornas verksamheter för att bidra till människors utveckling och lärande. Det är extra viktigt i ett län som Sörmland, där utbildningsnivån är låg och arbetslösheten hög. Tyvärr har Tidöregeringens politik under den gångna mandatperioden inneburit stora nedskärningar på folkbildningen genom minskade anslag till folkhögskolor, studieförbund och kultursektorn. Miljöpartiet de gröna anser att det är viktigt att värna bildningsidealet och det livslånga lärandet genom politiskt stöd till folkhögskolor och studieförbund, och tilliten till samhällsinstitutionerna genom hög tillgänglighet och riktade satsningar till grupper som riskerar att marginaliseras.

Folkhögskolor

Åsa Folkhögskola och Eskilstuna Folkhögskola ska fortsätta att drivas i regionens egna regi. Skolorna är en stor tillgång som kan bidra till kompetensutveckling inom regionens verksamheter liksom till Sörmland i stort och lyfta attraktiviteten av regionen som arbetsgivare och ge fler förutsättningar för arbete och egen försörjning.

Öknaskolan

Öknaskolans Naturbruksgymnasium är en annan strategisk verksamhet som bör drivas och utvecklas utifrån sin nyckelroll i regionens beredskap och framtida matförsörjning. Man insåg tidigt att ekologisk odling är den mest hållbara och resilienta formen av jordbruk och redan 1989 blev Öknaskolans växtodling ekologisk i enlighet med KRAV, och successivt har olika delar inom verksamheten blivit ekologiskt godkända för att idag innefatta hela Sörmlands Naturbruks verksamhet. I den ingår även Nynäs naturreservat som har nära samarbete med skolan. Miljöpartiet tycker att verksamheten, enligt deras egna ambition om "att vara en växtplats för kunskap om det uthålliga naturbruket", skulle kunna utvecklas till ett levande kunskapscentrum för ett klimatanpassat och hållbart jord- och skogsbruk.

Biogasproduktionen på Nynäs slott invigdes och togs i bruk runt 2007–2008. Anläggningen byggdes som en gårdsbaserad biogasanläggning för att göra slottets tillhörande jordbruk och fastigheter mer självförsörjande på förnybar energi. Region Sörmland behöver se över möjligheterna att återstarta den utifrån beredskapssynpunkt.

Miljöpartiets förslag på satsningar och utredningar inom Skola och utbildning:

- **Utreda möjligheten att utveckla verksamheten på Nynäs till ett levande kunskapscentrum för ett klimatanpassat och hållbart jord- och skogsbruk**
- **Se över möjligheterna att återstarta biogasproduktionen på Nynäs slott utifrån beredskapssynpunkt**

Regional utveckling

Regional utveckling handlar om att planera för framtiden, och där är folkhälsoutvecklingen och klimatomställningen en central del. Region Sörmland kan genom att arbeta med regional utveckling bidra till att bygga framtidens jobb, livskraftigt näringsliv, effektiv infrastruktur samtidigt som det kan stärka hushållens ekonomi och ta ansvar för nästa generation.

Miljöpartiet vill att Region Sörmland ska bli ett föredöme i den gröna omställningen för hela Sörmland, för att stärka näringslivet, jobb och välfärd. Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska vara en integrerad del i analyser, strategier, program och insatser i det regionala utvecklingsarbetet.

Miljö, cirkularitet och biologisk mångfald

Hållbarhetsmålen måste följas upp. Regionen Sörmland har ett hållbarhetsprogram med det övergripande målet "Sörmland ska bli Sveriges friskaste län". För att komma dit ska vi arbeta långsiktigt och strategiskt med att främja varje persons rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Hållbarhetsperspektivet ska genomsyra allt arbete inom Region Sörmland och främja en utveckling som är långsiktigt ekologisk, social och ekonomiskt hållbar. Det räcker inte att främst fokusera på ekonomiska mål såsom gjorts den gångna mandatperioden.

Hållbarhetsprogrammet utgör en god grund, men vi ser att programmet behöver kopplas till konkreta mål och relevanta indikatorer. Det måste följas upp med årlig rapportering samt förslag till åtgärder för att nå målen.

Klimatanpassning av matproduktionen behöver öka

Vi anser att livsmedelsstrategin måste inriktas på en hållbar produktion, med ett stort inslag av klimatsmart och ekologisk odling. I Sörmland har vi en god position redan idag med en stor andel av ekologisk produktion. Hållbar livsmedelsproduktion kan bli en konkurrensfördel där Sörmland ses som ett ursprungslandskap för ekologiskt, klimatsmart och socialt hållbart producerad mat. (KRAV startades 1985 på gården Sörtorp utanför Katrineholm).

Öknaskolan ska här agera föregångare genom hållbart jordbruk och god djurhållning. En strategi för en hållbar livsmedelsproduktion är viktig för beredskapen inför klimatkris, krig och andra kriser. Genom ökad resiliens för extrema händelser och ökat fokus på ekologi, mat och vatten, stärks beredskapen. Vi anser därför att livsmedelsstrategin behöver integreras i beredskapsplanerna. Där bör höga mål sättas för ekologisk produktion och konsumtion.
Ekologisk produktion är mindre beroende av externa resurser vilket stärker robustheten. Den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet stärks vid ekologisk produktion vilket är viktigt bland annat för de naturliga pollinatörerna. Småskaliga och mellanstora producenter och förädlare behöver stödjas för att skapa ett mångskaligt livsmedelssystem med hög diversitet och riskspridning.

Maten som serveras i regionens verksamheter ska vara god och hälsosam, både för att ge patienterna de bästa förutsättningarna för tillfrisknande och för att långsiktigt främja hälsa. Maten ska samtidigt vara klimatsmart och så långt som möjligt ekologisk. För att förena dessa målsättningar behöver tyngdpunkten ligga på växtbaserade, skonsamt processade livsmedel från råvaror som inte behöver fraktas kors och tvärs över jorden. För att styra dit kan ett mål om ökad andel växtbaserade och ekologiska livsmedel vara värdefullt. De animaliska livsmedel som serveras ska uppfylla högt ställda djurskyddskrav.

GRAFIK: MAGNIFIC.COM

Engångsprodukter måste bli färre

Regionen ska vara en föregångare inom resurseffektivitet och cirkularitet. Det innebär bl.a. att tänka yt- och materialeffektivitet vid om- och nybyggnationer och alltid överväga cirkulära lösningar, oavsett om det gäller byggmaterial, möbler eller flergångslösningar i stället för engångsprodukter. Inte minst är det angeläget att minska användningen av engångsplast, utan att tumma på hygienkraven. Det är också självklart att eftersträva säkra material utan kemikalier som riskerar att skada vår hälsa eller miljön *(se avsnitt Hälso- och sjukvård)*.

Planeringen ska styra mot hållbart resande

Ett hållbart samhälle kräver minskad användning av fossila fordonsbränslen och minskat behov av transporter. Samhällsplaneringen behöver uppmuntra till hållbara transportalternativ i såväl tätorter som på landsbygd.

Genom att satsa på hållbara lösningar för transporter i hela länet gynnas vardagslivet samtidigt som vi värnar om miljön och klimatet. Där kollektivtrafik saknas eller är bristfällig, kan regionen stötta flexibla transportlösningar, vilket t.ex. kan vara bilpooler och samåkning.

I den gällande länsplanen för regional transportinfrastruktur för Södermanland läggs ungefär 75 procent på vägar, varav flera stora vägobjekt som slukar en stor andel av pengarna. Vi vill att länsplanen mer ska riktas mot ett hållbart och transporteffektivt samhälle i linje med klimat- och miljömålen.

Laddmöjligheter för personbilar har byggts ut ordentligt under senare år. Laddning för tunga fordon släpar dock efter. Det behövs både långsamladdning där fordonet står parkerat längre tider och snabbladdning längs större vägar. Regionen skulle kunna ta en mer aktiv roll och identifiera behoven av utbyggd högeffektladdning längs länets vägar och hur det matchar mot tillgänglig effekt i elnätet.

Utvecklingen mot förnybar energi ska fortsätta

Energisystemet är en grund för samhällets funktioner, vår välfärd och våra företag. Region Sörmland visar vägen mot ett effektivt förnybart energisystem som är långsiktigt hållbart och minimerar klimatbelastningen. Där används energin mer effektivt och flexibelt, vilket i kombination med energilagring och reglerbara förnybara energikällor ger oss en robust energiförsörjning oavsett väder.

I Sörmland har länsstyrelsen tagit fram en regional klimat- och energistrategi, Klimatneutralt Södermanland 2045, i nära samarbete med Region Sörmland. Regionen, i samverkan med andra aktörer, ska fortsätta driva frågor för att utveckla Sörmlands totala energisystem i hållbar riktning.

Vi anser också att regionen i sina egna verksamheter har ett stort ansvar att snabbt nå ett effektivt förnybart energisystem, exempelvis genom att i den egna verksamheten öka tempot i energieffektivisering av byggnader. Regionen är en stor energianvändare, genom egna fastigheter och fordon och indirekt vid upphandling av transporter, och har därmed en viktig roll att agera som föredöme.

Vi ser inget behov av mer el från ny kärnkraft om samhället fortsätter den snabba utbyggnaden av sol- och vindenergi, som ger el till mycket lägre priser och mycket mindre risker, därav ska Region Sörmland inte stödja en utbyggnad av Kärnkraft i Studsvik.

Friluftsliv och turism

Sörmland har 188 naturreservat varav ett (Nynäs) ägs av Region Sörmland. Den tätortsnära naturen är sörmlänningarnas största arena för friluftsliv, rörelse och välbefinnande, men också en möjlighet till turism. Det ska vara enkelt att kunna ta sig ut med kollektivtrafik till naturleder och naturreservat.

Vi mår bra av friluftsliv. Rörelse i naturen främjar både den fysiska och den psykiska hälsan. Ändå har regeringen minskat anslagen för skötseln av naturreservaten i Sörmland med 54 procent sedan 2022.

Naturreservatet Nynäs behöver utvecklas

Regionens naturreservat med Nynäs slott är en fin resurs för friluftsliv med en rik kulturmiljö. Nynäs naturreservat inrättades för att möjligheterna till rekreation skulle bidra till bättre hälsa för invånarna i regionen. Under senare år har forskning visat tydligt att vistelse i skogen, med promenader, skogsbad eller andra sätt förebygger ohälsa. I Nynäs naturreservat brukas en stor del av skogen på ett klimatanpassat, modernt sätt, utan hyggen. Reservatets jordbruksmark används till ekologisk odling och bete för kor och får. Slottet, som är en viktig kulturmiljö, är till viss del tillgängligt för allmänheten men har börjat förfalla. Vi vill att Nynäs slott och naturreservat vårdas och utvecklas så att de utgör en fin plats för rekreation. Slottet behöver underhållas och göras tillgängligt med intressanta aktiviteter.

Näckrosleden, en 70 mil lång cykelled som avvecklades 2024 har varit en del av regionens cykelinfrastruktur. Det bör utredas hur den ska kunna återskapas och fortsätta genom hela länet och uppnå Trafikverkets riktlinjer för nationella cykelleder.

BILD: MAGNIFIC.COM

Miljöpartiets förslag på satsningar och utredningar inom Regional utveckling:

- Småskaliga och mellanstora producenter och förädlare behöver stödjas för att skapa ett mångskaligt livsmedelssystem med hög diversitet och riskspridning
- Ta en mer aktiv roll och identifiera behoven av utbyggd högeffektladdning längs länets vägar och hur det matchar mot tillgänglig effekt i elnätet
- Återskapa Näckrosleden, en 70 mil lång cykelled som avvecklades 2024
- Arbeta mot ökad cirkularitet och minskad miljöpåverkan inom regionens alla verksamheter

Kultur och demokrati

Demokrati är mer än allmänna val vart fjärde år. Den förutsätter att varje invånare kan vara delaktig, kan ta del av utvecklingen och bidra i samtalen om vilken värld vi vill leva i. Det är bara möjligt om det finns tillgång till vidareutbildning och kunskapsfördjupning genom hela livet, levande kulturinstitutioner att mötas kring i levande dialog, och stöd till civilsamhället så att alla som vill kan delta i kulturutövande och föreningsliv.

Kulturen måste på samma sätt värnas och främjas som en förutsättning för det demokratiska samtalet. I praktisk politik innebär det att vi främjar tillgången till kulturupplevelser både via professionella institutioner och föreningsliv. Den levande demokratin förutsätter inkludering, delaktighet och en känsla av sammanhang, och det är politikens roll att skapa förutsättningarna. Miljöpartiet eftersträvar avsätta 1 procent av byggkostnaden till offentlig konst vid ny- och ombyggnationer av exempelvis sjukhus.
Alla invånare ska ges förutsättningar för livslångt lärande, såväl fysiskt som digitalt, genom fortsatt och utvecklat stöd till länets folkhögskolor, studieförbund och andra studiefrämjande organisationer samt kulturskolor och bibliotek.

Scenkonst Sörmland ska värnas och får utrymme att utvecklas. Sörmlandsmodellen, med kulturbesök för alla skolbarn, ska finnas kvar och en utredning ska titta på möjligheten att utöka den till fler grupper.

Kulturen behöver långsiktiga och transparenta spelregler, likvärdiga förutsättningar över hela regionen och satsningar på fler konstområden och kulturformer. När ekonomin tillåter behöver det återigen bli möjligt att besöka Sörmlands museum utan avgift.

Miljöpartiet vill stärka kulturens egenvärde och konstnärlig frihet. Regionen ska därför arbeta för att kulturen ska vara tillgänglig för alla, spegla hela Sörmland och bidra till gemenskap och hälsa. Kultur är ingen lyx – det är en grund för ett öppet, hållbart och jämlikt samhälle.

Miljöpartiets förslag på satsningar och utredningar inom Kultur och demokrati:

- **Eftersträva att avsätta 1 procent av byggkostnaden till offentlig konst vid ny- och ombyggnationer av exempelvis sjukhus**
- **Sörmlandsmodellen, med kulturbesök för alla skolbarn, ska finnas kvar och en utredning ska titta på möjligheten att utöka den till fler grupper**

Krisberedskap och civilt försvar

Krisberedskap handlar om att rusta samhället så att det står emot och klarar av de olyckor och extrema händelser vi kan drabbas av i fredstid. Det kan handla om långvariga strömavbrott mitt i vintern, skogsbränder som hotar viktig infrastruktur, men det kan även handla om pandemier, eller olyckor med många skadade. Regionens olika verksamheter behöver vara förberedda och bygga den resiliens som gör att de fungerar på en acceptabel nivå. Det handlar om att skapa rutiner och bygga upp kunskap som gör att vi bättre klarar av att upprätthålla och bedriva det vardagliga arbetet över tid även om förhållandena ändras.

Bra krisberedskap bygger på bra kontinuitetshantering, det vill säga att verksamheten är förberedd och anpassad för en rad olika scenarier. Med andra ord behöver vi ta höjd för att oväntade händelser kan inträffa. På så sätt bygger vi robusthet eftersom organisationen klarar av att stå emot olika former av påverkan på ett bättre sätt. Har vi dessutom fler möjligheter att lösa uppkomna problem bygger vi den motståndskraft som behövs för att möta en kris eller ett krigstillstånd. Det senare är inte minst viktigt i en komplex sjukvårdsorganisation.

Möjligheten till bra vård och hälsa hotas av de pågående klimatförändringarna, inte minst den globala uppvärmningen. Ett varmare klimat och mer extremväder skapar många problem för vården. Under värmeböljor dör fler människor som har skör hälsa, inte minst äldre. Vid höga temperaturer går det inte att operera på grund av alltför hög infektionsrisk. Vissa smittsamma sjukdomar kan också få ökad spridning. Högre temperaturer riskerar även att påskynda tillväxten av bakterier i mat och vatten.

Som en följd av olika typer av extremväder kommer skogsbränder, strömavbrott och översvämningar bli allt vanligare. Även kritisk infrastruktur som sjukhus och andra vårdbyggnader kan påverkas när de behövs som bäst. Leveranser av

GRAFIK: MAGNIFIC.COM

förnödenheter kan drabbas. Vi har exempelvis sett hur dricksvattenförsörjningen kan slås ut. Därför behöver regionen ta fram en plan för nödvatten när leverans av dricksvatten inte kan ske genom det ordinarie ledningsnätet.

En viktig del i beredskapsförberedelserna är att främja och öka den regionala livsmedelsproduktionen. Här behöver samverkansstrukturerna mellan producenter, offentliga aktörer och civilsamhället stärkas. Livsmedelsproduktion och jordbruk behöver lyftas fram i regionens beredskapsplaner då det är centralt för beredskapen inte minst för sjukvårdens livsmedelsförsörjning.

I tider av digitalisering och exponentiell utveckling av artificiell intelligens behöver även cybersäkerhet inkluderas i regionens beredskapsstrategi. Enligt SKR har antalet it-attacker mot kommuner och regioner ökat avsevärt det senaste halvåret. Hoten kan handla om stölder av personuppgifter eller störningar i molnbaserade tjänster och system, men hybrida it-attacker med syfte att störa eller sabotera samhällsviktiga verksamheter är också ett scenario. Trots att man har blivit bättre på att hantera olika typer av it-angrepp krävs fortsatt arbete med förebyggande insatser som till exempel kontinuerlig sökning efter sårbarheter i de system som regionen använder.

Miljöpartiets förslag på satsningar och utredningar inom Krisberedskap och civilt försvar:

- **Främja och öka den regionala livsmedelsproduktionen i beredskapssyfte**
- **Regionen behöver ta fram en plan för nödvatten när leverans av dricksvatten inte kan ske genom det ordinarie ledningsnätet**
- **Inkludera cybersäkerhet i regionens beredskapsstrategi**

Budgetramar Nämnderna

mnkr	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Budgetramar				
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-	-8 268	-8 374	-8 531
Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet	-148	-	-	-
Nämnden för primärvård, rättspsykiatri och Dammsdalsskolan	0	-	-	-
Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård	0	0	0	0
Parlamentariska nämnden	-	-57	-57	-58
Patientnämnden	-4	-4	-4	-4
Regionala utvecklingsnämnden	-102	-212	-216	-218
Regionstyrelsen	-12 165	-3 803	-4 056	-4 253
Revisionen	-5	-5	-5	-5
Servicenämnden	-	-437	-441	-447
Skolnämnden	-	-38	-38	-38
Summa budgetramar	**-12 423**	**-12 824**	**-13 191**	**-13 554**
Användning av eget kapital				
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-	0	0	0
Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet	0	-	-	-
Nämnden för primärvård, rättspsykiatri och Dammsdalsskolan	-5	-	-	-
Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård	-13	-13	0	0
Parlamentariska nämnden	-	0	0	0
Patientnämnden	0	0	0	0
Regionala utvecklingsnämnden	0	-1	0	0
Regionstyrelsen	0	0	0	0
Revisionen	0	0	0	0
Servicenämnden	-	0	0	0
Skolnämnden	-	-7	-1	0
Summa budgetramar	**-18**	**-21**	**-1**	**0**
Totala budgetramar inklusive användning av eget kapital	**-12 441**	**-12 845**	**-13 192**	**-13 554**
Avstämning RR	0	0	0	0

